

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
дисципліни
“ІСТОРІЯ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ КУЛЬТУРИ”
(для бакалаврів)

МАУП

Київ
ДП “Видавничий дім “Персонал”
2013

Підготовлено професором кафедри філософії *О. В. Пустовітом*

Затверджено на засіданні кафедри філософії
(протокол № 9 від 31. 08.07)

Перезатверджено на засіданні кафедри філософії
(протокол № 3 від 28.04.10)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Пустовіт О. В. Навчальна програма дисципліни “Історія європейської культури” (для бакалаврів). — К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2013. — 16 с.

Навчальна програма містить пояснювальну записку, тематичний план, зміст дисципліни “Історія європейської культури”, вказівки до виконання контрольної роботи, теми контрольних робіт, питання для самоконтролю, а також список літератури.

- © Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2013
- © ДП «Видавничий дім «Персонал», 2013

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Видатний німецький філософ Г. В. Ф. Гегель (1770–1831) зазначає, що освіта — це коротке проживання історії певної культури в межах окремого життя. Його співвітчизник О. Шпенглер (1880–1936) у своїй основній праці “Занепад Заходу” (1918) пише, що кожне непересічне особисте життя за необхідністю повторює всі епохи тієї культури, до якої воно належить. Таким чином, європеець, навчаючись, повинен, щонайменше, оволодіти спадщиною європейської культури.

Україна розташована в центрі Європи, отже, кожен українець має бути добре обізнаний з європейським культурним спадком.

Пропонована програма складена за історико-хронологічним принципом: розглядаються епохи європейської культури: античність, Середньовіччя, Відродження, доба бароко (XVII ст.), Просвітництво, Романтизм і XX ст. Дві теми присвячено елементам загальної теорії культури.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН дисципліни “ІСТОРІЯ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ КУЛЬТУРИ”

№ пор.	Назва змістового модуля і теми
1	2
	Змістовий модуль I. Основи загальної теорії культури
1	Предмет і завдання курсу. Історизм і соціальність культури
2	Основи загальної теорії культури. Особистість та індивідуальність. Знакова природа культури
	Змістовий модуль II. Античність, Середньовіччя, Відродження
3	Космоцентризм античності: Стародавня Греція і Стародавній Рим
4	Теоцентризм християнського середньовіччя
5	Антропоцентризм Відродження. Італійський Ренесанс. Північний Ренесанс
	Змістовий модуль III. XVII–XX століття
6	Доба бароко. Наукова революція XVII століття
7	Просвітництво і Романтизм

1	2
8	Діалектика наполеонівської доби
9	Романтична іронія як втілення єдності протилежностей
10	Завершення Нового часу
11	Наука XX століття
12	Постмодерн
Разом годин: 54	

ЗМІСТ
дисципліни
“ІСТОРІЯ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ КУЛЬТУРИ”

Змістовий модуль I. Основи загальної теорії культури

Тема 1. Предмет і завдання курсу. Історизм і соціальність культури

Походження і зміст терміна “культура”. Культура і природа. Природні і культурні аспекти людського існування. Культура і людське суспільство: соціальність культури. Роль виховання і освіти в соціалізації людини. Культура й історія: історизм культури. Історичні етапи становлення європейської культури.

Література [6; 8; 29; 31; 32; 36; 37; 54; 64]

Тема 2. Основи загальної теорії культури. Особистість та індивідуальність. Знакова природа культури

Єдність індивідуального і колективного начал у культурі. Людина в аспекті суспільного буття (persona, особистість), і людина в аспекті неповторної екзистенції (individuum (“неподільність”), індивідуальність). Єдність і відмінність цих двох аспектів людського буття. Всезагальне і неповторне в бутті людини: риторика і екзистенція. Феномен риторичної культури за О. В. Михайловим і С. С. Аверинцевим. Знакова природа культури.

Література [8; 9; 29; 31; 49; 54; 64]

Змістовий модуль II. Античність, Середньовіччя, Відродження

Тема 3. Космоцентризм античності: Стародавня Греція і Стародавній Рим

Античність — основа європейської культури.

О. Ф. Лосєв. 12 тез про античну культуру. Поєми Гомера “Іліада” і “Одіссея” (“першотексти” античної культури, “Біблія греків”). Філософія Платона: нерухомість істини.

Раціоналізм античності: Гомер і Евклід. Особливості античної математики як втілення специфіки античної культури: уникання нескінченності.

Література [16; 25; 28; 29; 31; 32; 36; 37]

Тема 4. Теоцентризм християнського середньовіччя

Християнство — основа середньовічної культури. Спадкоємність і протистояння античності та середньовіччя. Теоцентризм як основа середньовічного християнського світогляду. Догмати християнства і проблема протиріччя. Нескінченність як атрибут Бога. Символізм християнського мистецтва.

Література [4; 21; 22; 28; 29; 31; 32; 44; 51; 54; 67; 69]

Тема 5. Антропоцентризм Відродження. Італійський Ренесанс. Північний Ренесанс

Центральність людини у Всесвіті. Зміна картини світу. Ренесанс як синтез (діалог) античності і середньовічного християнства (Л. М. Баткін). Класична країна Відродження — Італія: гегемонія Італії в духовному житті Європи XIV–XV ст. Живопис доби Відродження та його місце в ієрархії мистецтв.

Ренесансний гуманізм: на шляху до поняття особистості.

Північний Ренесанс (Рабле, Монтень, Шекспір). Реформація і раціоналізація духовного життя Європи.

Література [4; 6; 15; 28; 29; 31; 32; 40; 46; 54]

Змістовий модуль III. XVII–XX століття

Тема 6. Доба бароко. Наукова революція XVII століття

Наукова революція: М. Коперник (геліоцентризм), Дж. Бруно (нескінченність Всесвіту), Г. Галілей (дослідження руху), Декарт,

I. Ньютон. Зміна картини світу: взаємопов'язані ідеї руху, нескінченності, єдності протилежностей. Осягнення руху: виникнення математичного аналізу. Раціоцентризм як принцип культури Нового часу.

Стилістичний дуалізм мистецтва XVII ст.: бароко і класицизм.

Втілення ідей руху, нескінченності, єдності протилежностей в художній культурі: Монтезь і Шекспір – сучасники Галілея. Реформація.

Література [25; 28; 29; 31; 32; 36; 37; 54; 55]

Тема 7. Просвітництво і Романтизм

Французькі енциклопедисти: влада Розуму як панацея. Кант: визначення Просвітництва. Ідея рівності і Французька революція 1789 року. Зближення протилежностей у мистецтві Романтизму. Проблема протиріччя в німецькій класичній філософії і гегелівська діалектика.

Література [25; 28; 29; 31; 32; 36; 54; 56; 69; 70]

Тема 8. Діалектика наполеонівської доби

Європа початку XIX ст.: Велика французька революція, наполеонівські війни, Реставрація у Франції. Вплив революції 1789 року і Реставрації на генезу Романтизму. Романтизм та ідея особистості. Історизм: сходження від абстрактного до конкретного.

Література [6; 12; 25; 28; 29; 31; 32; 36; 37; 54; 56]

Тема 9. Романтична іронія як втілення єдності протилежностей

Іронія і протиріччя. Іронія і рух. Іронія і нескінченність. Трагедія романтичного естетизму.

Література [6; 12; 26; 27; 29; 30; 32; 36; 37; 54; 56]

Тема 10. Завершення Нового часу

Художня культура другої половини XIX ст. Імпресіонізм у малярстві, музиці і поезії: Дебюссі, Верлен, Мане, Моне, Ренуар. Від імпресіонізму до символізму. Особливості творчого методу імпресіоністів і символістів.

Література [1; 12; 28; 29; 31; 36; 54; 55; 56; 60]

Тема 11. Наука ХХ століття

Психоаналіз Фрейда: відкриття підсвідомого. Теорія відносності і квантова механіка. Некласичні логіки. Теорема Гьоделя про неповноту. Трансперсональна психологія і нова концепція природи людини.

Література [1; 5; 6; 28; 29; 31; 53–56; 60]

Тема 12. Постмодерн

Премодерн, модерн, постмодерн. Плюралізм постмодерну. Неевклідові геометрії як один із витоків плюралізму: відмова від концепції єдиної істини. Нова картина світу: синергетика і глобальний еволюціонізм.

Література [6; 25; 28; 29; 31; 32; 36; 37; 54–56; 63; 69]

ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

В окремих випадках студент може самостійно запропонувати і розробити тему контрольної роботи за попереднім узгодженням її з викладачем.

Основні вимоги до контрольної роботи:

- обґрунтування обраної теми;
- опрацювання і конспективний виклад відповідних літературних джерел;
- авторський (творчий) розділ;
- список використаної літератури.

Обсяг роботи — до 20 друкованих сторінок.

ТЕМИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

1. Про значення терміна “культура”.
2. Характеристика культурологічних теорій ХХ ст. (О. Шпенглер, А. Тойнбі, М. Бердяєв).
3. Співвідношення понять “культура” і “цивілізація”.
4. Концепція культури З. Фрейда.
5. Людина як біологічна, соціальна і культурна істота.
6. Культура і особистість.
7. Традиція і новація в культурі.
8. Проблема культурогенези.
9. Міф як явище культури.

10. Художній образ.
11. Рефлексія як імпульс до виникнення культури (за П. Тейяром де Шарденом).
12. Культура як гра (Й. Хейзінга. Homo ludens).
13. Масова і елітарна культура.
14. Проблема впливу засобів масової інформації на особистість.
15. Молодіжна субкультура.
16. Культура як знакова система.
17. Символіка і символізм: проблема символу.
18. Аполлонічна та діонісійська засади європейської культури.
19. Виникнення і поширення писемності.
20. Культура Стародавньої Греції: скульптура і архітектура.
21. Афіни доби Перикла.
22. Давньогрецький театр: Есхіл, Софокл, Еврипід, Аристофан.
23. Мистецтво як наслідування природи: концепція Аристотеля.
24. Космоцентризм античної культури.
25. Давньогрецький поліс: політика, правопорядок і закони.
26. Гай Юлій Цезар — імператор і письменник.
27. Давній Рим за часів імператора Августа.
28. Поезія доби Августа: Горацій, Вергілій, Овідій.
29. Давньоримський скульптурний портрет.
30. Марк Аврелій — імператор і філософ.
31. Августин Аврелій. “Сповідь”.
32. Виникнення християнства і перші століття його існування; його вплив на культуру античності.
33. Києво-Могилянська академія як осередок культури.
34. Українська культура в контексті європейських культур.
35. Теоцентризм середньовічної християнської культури.
36. Готичний собор як модель середньовічного Всесвіту.
37. Лицарство, його естетичний ідеал.
38. Романський стиль в архітектурі.
39. Символізм християнського мистецтва.
40. Середньовічні уявлення про будову світу в “La divina commedia” Данте.
41. Культура Відродження як синтез (діалог) античної і середньовічної християнської культури.

42. Італійське Відродження і північне Відродження: подібність і відмінності.
43. Протестантизм і дух капіталізму (за М. Вебером).
44. Раціоцентризм Нового часу.
45. Культура розуму і культура почуття.
46. Раціоналізм та ірраціоналізм: за і проти.
47. Українська барочна культура.
48. Культура доби бароко: метафора як єдність протилежностей.
49. Концепція єдиної істини і концепція множинної істини в історії культури.
50. Плюралізм постмодерну.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Що таке соціальність культури?
2. Що таке історизм культури?
3. Яке місце посідає культурологія в системі наук?
4. Чи існують знання, які не можна передати словами?
5. Які теологічні концепції культури вам відомі?
6. Історична типологія культури.
7. Регіональна типологія культури.
8. Глобальні проблеми сучасної культури.
9. Чому глобальні проблеми виникли тільки в ХХ ст.?
10. Які варіанти розв'язання глобальних проблем існують?
11. Культура і культурність — це тотожні чи різні поняття?
12. Які існують теорії походження мистецтва?
13. Які функції мистецтва вважаєте найголовнішими і чому?
14. Які, на вашу думку, елементи творчого процесу піддаються вихованню?
15. Як ви вважаєте, чому зараз прихильників кінематографу значно більше, ніж прихильників театру?
16. Чи існує зв'язок між глобалізацією і модернізацією у сфері культури?
17. Які соціальні причини формування субкультур?
18. Які ознаки характеризують субкультуру?
19. Які ознаки притаманні сучасним молодіжним субкультурам?
20. Яку роль виконує мистецтво в організації субкультур?

21. Якими ознаками характеризується контркультура?
22. У чому полягає соціальне значення культурної спадщини?
23. Які функції в житті суспільства виконують збережені культурні цінності?
24. Що таке національна самоідентифікація людини? Яку роль у цьому відіграє культурна спадщина?
25. Чи можливі обґрунтовані прогнози в царині культури?
26. Особливості розвитку культури у XX столітті.
27. Чим визначається особлива роль кіномистецтва в культурі XX століття?
28. Поняття художності.
29. Мистецтво — уособлення художності.
30. Функції мистецтва.
31. Види і жанри мистецтва.
32. Походження мистецтва.
33. Декоративно-прикладне, ужиткове мистецтво.
34. Архітектура.
35. Скульптура.
36. Становлення танцю, музики, співів.
37. Основні джерела мистецтва.
38. Релігія як світоглядна система.
39. Релігія як культурний комплекс.
40. Причина виникнення релігії.
41. Політеїзм язичництва.
42. Монотеїзм.
43. Характеристика монотейстичних релігій.
44. Вплив релігії на види та форми культури.
45. Дохристиянські вірування українців.
46. Прийняття християнства на Русі та його значення для розвитку культури.
47. Суспільна свідомість, її чинники.
48. Взаємодія культур.
49. Протистояння культур і його наслідки.
50. Взаємовплив культур.
51. Національний характер — феномен культури.
52. Форми та види національної свідомості.

53. Самосвідомість — осягнення своєї ідентичності, самобутності.
54. Національна ідея як державна доктрина.
55. Загальна характеристика сучасного стану культури в Україні.
56. Спадковість у традиціях європейської культури.
57. Тенденції у сучасній світовій культурі.
58. Закони України про мови, культуру, освіту.
59. Закон про свободу совісті.
60. “Масова культура” та її вплив на українську культуру.
61. Криза культури ХХ століття.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. *Актуальные* проблемы ХХ века: Учеб. пособие. — М., 1993.
2. *Арутюнов С. А.* Народы и культуры: развитие и взаимодействие. — М., 1989.
3. *Асеев Ю. С.* Архітектура Київської Русі. — К., 1969.
4. *Бахтин М. М.* Творчество Ф. Рабле и народная культура Средних веков и Ренессанса. — М., 1985.
5. *Белова Т. В.* Культура и власть. — М., 1991.
6. *Бердяев Н. А.* Смысл истории. — М., 1990.
7. *Бокань В. А. та ін.* Історія культури України (у запитаннях і відповідях). — К., 1993.
8. *Бокань В. А.* Культурологія. — К.: МАУП, 2003.
9. *Быстрицкий Е. К.* Феномен личности: мировоззрение, культура, бытие. — К.: Наук. думка, 1991.
10. *Бытие* человека в культуре. — К.: Наук. думка, 1992.
11. *Взаимодействие* культур Востока и Запада / Отв. ред. Е. П. Чельшев. — М., 1987.
12. *Всеобщая* история искусств. — М.: Искусство, 1958–1970.
13. *Вернан Т. П.* Происхождение древнегреческой мысли. — М., 1988.
14. *Вернадський В. І.* Українське питання і російська громадськість // Дружба народів. — 1990. — № 3.
15. *Гарэн Э.* Проблемы итальянского Возрождения. — М., 1986.
16. *Гаспаров М. Л.* Занимательная Греция. — М., 2000.
17. *Голубенко П.* Україна і Росія у світлі культурних взаємин. — К.: Дніпро, 1993.

18. *Гончаренко М.* Духовна культура. — К., 1986.
19. *Гончаренко Н. В.* Диалектика прогресса культуры. — К., 1987.
20. *Грушевський М. С.* Духовна Україна. — К.: Либідь, 1994.
21. *Гуревич А. Я.* Средневековый мир: культура безмолвствующего большинства. — М.: Искусство, 1998.
22. *Гуревич А. Я.* Категория средневековой культуры. — М., 1984.
23. *Давня історія України.* — К.: Либідь, 1994.
24. *Дзюба І.* “Бо то не просто мова, звуки...” — К., 1989.
25. *Дмитриева Н. А.* Краткая история искусств. — М., 1991.
26. *Замалиев А. Ф., Зоц В. Л.* Мыслители Древней Руси. — К., 1987.
27. *Запад и Восток: традиции и современность: Учеб. пособие.* — М., 1993.
28. *Ильина Т. В.* История искусств. Западноевропейское искусство. — М., 1983.
29. *История европейской культуры / Авт.-сост. А. В. Пустовит.* — К.: МАУП, 2002.
30. *История культуры России: Учеб. пособие.* — М., 1993.
31. *История мировой культуры. Наследие Запада.* — М., 1998.
32. *Історія і теорія світової і вітчизняної культури.* — К.: Вища шк., 1993.
33. *Історія українського мистецтва: В 6 т.* — К., 1966–1970.
34. *Історія української культури / За ред. І. Крип'якевича.* — Львів, 1937, 1993.
35. *Культура и развитие человека.* — К.: Наук. думка, 1989.
36. *Культурология: Учеб. пособие.* — М., 1998.
37. *Культурологія: Навч. посіб. / За ред. проф. В. М. Пічі.* — Львів, 2003.
38. *Культура Древнего Египта.* — М., 1976.
39. *Культура Древней Индии.* — М., 1975.
40. *Культура эпохи Возрождения.* — Л., 1986.
41. *Культура українського народу: Навч. посіб.* — К.: Либідь, 1994.
42. *Культурне відродження в Україні: історія і сучасність.* — Тернопіль, 1993.
43. *Культура і побут населення України.* — К., 1991.
44. *Культура Средних веков и Нового времени.* — М., 1987.
45. *Левек П.* Эллинистический мир. — М., 1989.
46. *Лосев А. Ф.* Эстетика Возрождения. — М., 1983.

47. *Маланюк Є.* Нариси з історії нашої культури. — К.: Обереги, 1993.
48. *Мистецтво*, фольклор та етнографія слов'янського народу. — К.: Наук. думка, 1993.
49. *Моль А.* Социодинамика культуры. — М., 1973.
50. *Муравьев А. В., Сахаров А. М.* Очерки истории русской культуры XI–XVII вв. — М., 1984.
51. *Оссовская М.* Рыцарь и буржуа. — М., 1987.
52. *Огієнко І.* Українська культура. — К.: Абрис, 1993.
53. *Петров Т. К.* Язык, знак, культура. — М., 1992.
54. *Петрухинцев Н. Н.* XX лекций по истории мировой культуры. — М., 2001.
55. *Поликарпов В. С.* Лекції з історії світової культури: Посібник. — Харків, 1990.
56. *Поликарпов В. С.* Лекции по культурологии. — М., 1997.
57. *Померанцев Н. А.* Эстетические основы искусства Древнего Египта. — М., 1985.
58. *Попович М. С.* Мировоззрение древних славян. — К., 1985.
59. *Розумович Н. Н.* Политическая и правовая культура. Идеи и институты Древней Греции. — М., 1989.
60. *Самосознание* европейской культуры XX века. — М., 1991.
61. *Семчишин Я.* Тисяча років української культури. — Львів, 1993.
62. *Симонов П. В. и др.* Происхождение духовности. — М., 1989.
63. *Сорокин П.* Человек. Цивилизация. Общество. — М., 1992.
64. *Тайлор Э.* Первобытная культура. — М., 1989.
65. *Удальцова З. В.* Византийская культура. — М., 1988.
66. *Фромм Э.* Бегство от свободы. — Минск, 2003.
67. *Хейзинга Й.* Осень средневековья. — М., 1988.
68. *Хижняк З. І.* Києво-Могилянська академія. — К., 1988.
69. *Художественная культура в докапиталистических формациях /* Ред. М. С. Кагана. — Л., 1984.
70. *Шпенглер О.* Закат Европы. Очерки морфологии мировой истории. — М., 1993. — Т. 1.

Додаткова

71. *Асеев Ю.* Шедевры світової архітектури. — К., 1982.
72. *Білецький П.* У контексті світового авангарду. — К., 1990.

73. *Богословский М.* Парадоксы культуры XX столетия. — Харьков, 2000.
74. *Винничук Л.* Люди, нравы и обычаи Древней Греции и Рима. — М., 1988.
75. *Григорович В.* Великие музыканты Западной Европы. — М., 1982.
76. *Грищенко В.* Культура эпохи Просвітництва. — К., 1994.
77. *Єфименко В.* Культура середньовіччя. Культура Відродження. — К., 1994.
78. *Зубов В.* Леонардо да Винчи. — М., 1982.
79. *Іванов К.* Многоликое средневековье. — М., 1996.
80. *Івбулис В.* Модернизм и постмодернизм. — М., 1988.
81. *Іванов К.* Трубадуры, труверы и миннезингеры. — М., 1997.
82. *Історія української та зарубіжної культури.* — К., 1999.
83. *Кантор А.* Изобразительное искусство XX века. — М., 1973.
84. *Карсавин Л.* Культура средних веков. — К., 1995.
85. *Корінний М.* Короткий термінологічний словник з української та зарубіжної культури. — К., 2000.
86. *Краснодемський З.* На постмодерністських роздоріжжях культури. — К., 2000.
87. *Крип'якевич І.* Історія української культури. — К., 1999.
88. *Куликова І.* У истоков модернизма. — М., 1980.
89. *Культура* народов Центральной и Юго-Восточной Европы XVIII–XIX вв. — М., 1990.
90. *Куманецкий К.* История культуры Древней Греции и Рима. — М., 1990.
91. *Ліндсей Д.* Коротка історія культури від доісторичних часів до доби Відродження. — К., 1995.
92. *Лінч Джозеф.* Середньовічна церква. — К., 1994.
93. *Лозовий О.* Основи художньої культури. — Харків, 1997.
94. *Лосев І.* Історія і теорія світової культури. Європейський контекст. — К., 1995.
95. *Лотман Ю.* Беседы о культуре. — М., 1994.
96. *Лотман Ю.* Феномен культуры. — М., 1978.
97. *Макаров А.* Світло українського бароко. — К., 1994.
98. *Митці України.* Енциклопедичний довідник. — К., 1992.
99. *Нейхардт О., Шишова І.* Сім чудес світу. — Одеса, 1996.

100. *Ничкало С.* Мистецтвознавство: Короткий тлумачний словник. — К., 1999.
101. *Обломиевский Д.* Французский классицизм. — М., 1988.
102. *Підлісна Г.* Світ античної культури. — К., 1889.
103. *Полікарпов В.* Лекції з історії світової культури. — К., 2000.
104. *Постмодерн* в філософії, науці, культурі. — Харків, 2000.
105. *Тайлор Э.* Первобытная культура. — М., 1989.
106. *Теорія та історія світової і вітчизняної культури.* — Львів, 1992.
107. *Шейко В.* Історія художньої культури. Первісність. Стародавній світ. — Харків, 1999.
108. *Юхвидин П.* Мировая художественная культура. — М., 1996.

МАУП

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.....	3
Тематичний план дисципліни “Історія європейської культури”	3
Зміст дисципліни “Історія європейської культури”	4
Вказівки до виконання контрольної роботи	7
Теми контрольних робіт.....	7
Питання для самоконтролю	9
Список літератури	11

Відповідальний за випуск *А. Д. Вегеренко*
Редактор *С. М. Толкачова*
Комп'ютерне верстання *С. А. Шередега*

Зам. № ВКЦ-5125

Формат 60 84/16, Папір офсетний.
Друк ротатійний трафаретний. Наклад 50 пр.

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП

ДП «Видавничий дім «Персонал»
03039 Київ-39, просп. Червонозоряний, 119, літ. XX

*Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб'єктів видавничої справи ДК № 3262 від 26.08.2008 р.*